

FIȘA DISCIPLINEI
ISTORIE BISERICESCĂ UNIVERSALĂ II

Anul universitar 2026-2027

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ superior	Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj Napoca
1.2. Facultatea	Teologie Ortodoxă
1.3. Departamentul	Teologie Ortodoxă
1.4. Domeniul de studii	Teologie
1.5. Ciclul de studii	Licență
1.6. Programul de studii / Calificarea	Teologie Ortodoxă Didactică
1.7. Forma de învățământ	Învățământ cu frecvență

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei	Istoria Bisericii Universale II			Codul disciplinei	OLR4442
2.2. Titularul activităților de curs	Pr. prof. univ. dr. habil. Gabriel-Viorel Gârdan				
2.3. Titularul activităților de seminar	Pr. lect. univ. dr. Bogdan-Paul Ivanov				
2.4. Anul de studiu	1	2.5. Semestrul	2	2.6. Tipul de evaluare	Examen
2.7. Regimul disciplinei	Obligativu		2.8. Tipul disciplinei	Disciplină fundamentală (DF)	

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1. Număr de ore pe săptămână	3	din care: 3.2. curs	2	3.3. seminar/ laborator/ proiect	1
3.4. Total ore din planul de învățământ	42	din care: 3.5. curs	28	3.6 seminar/laborator	14
Distribuția fondului de timp pentru studiul individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)					ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe (AI)					4
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					10
Pregătire seminare/ laboratoare/ proiecte, teme, referate, portofolii și eseuri					14
Tutoriat (consiliere profesională)					2
Examinări					2
Alte activități					1
3.7. Total ore studiu individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)				33	
3.8. Total ore pe semestru				75	
3.9. Numărul de credite				3	

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	
4.2. de competențe	

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	Prezența în conformitate cu reglementările în vigoare ale UBB și ale Facultății de Teologie Ortodoxă. Prezența obligatorie la testul din timpul semestrului. Telefoanele mobile se țin închise pe durata cursului, cu excepția situației în care se desfășoară activități interactive on-line.
5.2. de desfășurare a seminarului/ laboratorului	Pentru predarea cu în târziere a portofoliului de seminar, acesta va fi depunctat cu 0.5 pct./zi de în târziere.

	Plagiarea lucrării de seminar și a temelor din portofoliu atrage după sine respingerea lucrării și nepromovarea examenului.
--	---

6.1. Competențele dobândite în urma absolvirii programului de studii (se preiau din planul de învățământ)¹

Competențe profesionale	
Codul competenței	Competență
CP 1	Aplică strategii didactice interculturale.
CP 9	Ilustrează cu exemple în timpul activității didactice.
CP 16	Răspunde la întrebări.
Competențe transversale	
Codul competenței	Competență
CT1	Colaborează cu profesioniști din domeniul educației.
CT4	Predă noțiuni de literatură, artă, muzică, filosofie.

6.2. Rezultatele învățării specifice programului de studii (se preiau din planul de învățământ)²

Rezultatele învățării vizate prin disciplină		
Codul competenței	Cunoștințe și înțelegere (Knowledge and understanding)	Abilități academice specifice (Specific academic skills)
CP 1	1. Studentul înțelege fundamentele biblice și pedagogice ale educației interculturale.	1. Studentul corelează conținuturi teologice cu strategii didactice adecvate diversității culturale.
CP 9	2. Studentul înțelege importanța exemplorilor în transmiterea adevărurilor biblice și morale.	2. Studentul folosește exemple scripturistice, istorice și spirituale în explicarea temelor didactice.
CP 16	3. Studentul înțelege rolul întrebărilor în clarificarea și aprofundarea cunoștințelor religioase.	3. Studentul răspunde argumentat la întrebări privind Scriptura, Tradiția și viața Bisericii

7. Rezultatele învățării specifice disciplinei

Cunoștințe și înțelegere (Knowledge and understanding)
1. Studentul explică particularitățile mediului în s-a dezvoltat creștinismul pe parcursul primului mileniu.
2. Studentul recunoaște etapele istorice ale dezvoltării instituției ecleziale în primul mileniu.
3. Studentul identifică mecanismele și figurile cheie din epoca sinoadelor ecumenice.
4. Studentul interpretează rolul disputelor teologice în viața Bisericii.
5. Studentul evaluează impactul evenimentelor istorice din epocă asupra vieții bisericești.
Abilități academice specifice (Specific academic skills)
1. Studentul explică fenomenele/evenimentele care au determinat evoluția disputelor doctrinare din perioada sinoadelor ecumenice.

¹ Se vor prelua din Planul de învățământ al programului de studii acele competențe profesionale și/sau transversale la dezvoltarea cărora contribuie disciplina pentru care se elaborează fișa disciplinei. Pentru fiecare competență se va prelua întregul enunț, inclusiv codul competenței, cu formularea care apare în planul de învățământ, fără modificări. Dacă nu se preia nici o competență din oricare din cele două categorii, se șterge linia din tabel aferentă acelei categorii.

² Se menționează rezultatele învățării specifice programului de studiu la dezvoltarea cărora contribuie disciplina pentru care se elaborează fișa. Enunțurile, preluate fără modificări din Planul de învățământ în funcție de tipul disciplinei (DF/DS/DC) se trec în dreptul competenței asociate.

2. Studentul utilizează metode interdisciplinare pentru analiza documentelor istorice.
3. Studentul elaborează prezentări cu privire la evenimentele și personalitățile din a doua jumătate a primului mileniu creștin.
4. Studentul evaluează consecințele disputelor doctrinare și disciplinare în viața Bisericii primare.
5. Studentul dezbate cauzele care au dus la separarea Bisericilor de Răsărit și Apus.

8. Conținuturi

8.1 Curs	Metode de predare - învățare	Observații ³
Sfântul Împărat Constantin cel Mare și creștinismul	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere
Relațiile dintre Biserică și Stat în secolul al IV-lea	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere
Arianismul. Sinodul I Ecumenic	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere
Dispute teologice ariene după Sinodul I Ecumenic	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere
Erezie pnevmatomahilor. Apolinarismul. Sinodul II Ecumenic	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere
Viața bisericească oglindită în schimburi epistolare din veacul de aur al literaturii patristice	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	2 prelegeri
Nestorianismul. Sinodul al III-lea Ecumenic	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere
Monofizismul. Sinodul al IV-lea Ecumenic.	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere
Formarea Bisericilor vechi orientale	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere
Controversele origeniste. Sinodul al V-lea Ecumenic	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere
Monotelismul. Sinodul al VI-lea Ecumenic	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere
Iconoclasmul. Sinodul al VII-lea Ecumenic	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere
Schisma cea mare	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere
Bibliografie		
BIBLIOGRAFIE		

³ De exemplu aspecte organizatorice, recomandări pentru studenți, aspecte specifice legate de curs/seminar cum ar fi invitarea unor practicieni în domeniu etc.

Bibliografia obligatorie:

- Viorel Ioniță (coordonator), *Istoria Bisericească Universală (vol. I), manual pentru Facultățile de Teologie din Patriarhia Română*, Editura Basilica, București, 2019, (ediția a II-a, 2020).
- Justo L. Gonzales, *Ghid pentru studiul Istoriei Bisericești*, traducere de Cezar Login și Gabriel-Viorel Gârdan, ediție, studiu introductiv și bibliografie de Gabriel-Viorel Gârdan, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2010.
- Teodoret al Cirului, *Istoria bisericească*, traducere de Pr. Prof. Vasile Sibiescu, în colecția „Părinți și Scriitori bisericești”, vol. 44, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1995

Bibliografie opțională:

- Leo Donald Davis, *The First Seven Ecumenical Councils (325-787), their history and theology*, Collegeville, 1990
- John Anthony McGuckin, *Biserica Ortodoxă de Răsărit*, Editura Baroque Books&Arts, 2020
- Philip Jenkins, *Istoria pierdută a creștinismului*, Editura Baroque Books&Arts, 2018
- Diarmaid MacCulloch, *Istoria Creștinismului*, Editura Polirom, 2011
- Ioan Rămureanu, Milan Șesan, Teodor Bodogae, *Istoria Bisericească Universală*, vol. I (1-1054), Ediția a II-a, EIBMBOR, București, 1975
- Ioan Rămureanu, *Istorie Bisericească Universală*, ediția a II-a, EIBMBOR, București, 2004
- Vasile Muntean *Istoria creștină generală*, vol. I, EIBMBOR, București, 2008.
- Nicolae Chifăr, *Istoria creștinismului*, vol. 1, Editura Universității „Lucian Blaga”, Sibiu, 2007
- Nicolae Chifăr, Dragoș Boicu (ed.), *Imperiu și sacerdoțiu. Dinamica raporturilor Bisericești-Stat în Imperiul Romano-Bizantin (306-867)*, Editura Doxologia, Iași, 2017
- Emil Dumea, *Teme de istorie a Bisericii*, Editura Sapienția, Iași, 2002
- Ludwig Hertling S.J., *Istoria Bisericii*, trad. de Emil Dumea, Editura Ars Longa, 2001
- Jean Comby, *Să citim istoria Bisericii*, trad. Mihaela Voicu, Editura Arhiepiscopiei Romano-Catolice de București, vol. I, 1999
- Earle E. Cairns, *Creștinismul de-a lungul secolelor. O istorie a Bisericii creștine*, ediție revizuită, trad. Doris Laurențiu și John F. Tipei, Editura Cartea Creștină, Oradea, 2007
- August Franzen, *Mică istorie a Bisericii*, trad. Marius Ivașcu, Editura Galaxia Gutenberg, 2009
- Casiodor, *Istoria bisericească tripartită*, traducere de Liana și Anca Manolache, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Ștefan Alexe, în colecția „Părinți și Scriitori bisericești”, vol. 75, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1998
- Eusebiu Popovici, *Istoria bisericească universală și statistica bisericească*, traducere de Atanasie Mironescu, ed. a II-a, vol. I – IV, București, 1925
- Alexander Schmemmann, *The Historical Road of Eastern Orthodoxy*, Holt, Rinehart and Winston, New York, Chicago, San Francisco, 1963
- Alexandru Schmemmann, *O istorie a Bisericii de Răsărit*, Editura Sofia, București
- Everett Ferguson, *Church History*, vol. 1: *From Christ to Pre-Reformation*, Zondervan, Grand Rapids, 2005
- Francesco Paolo Rizzo, *Biserica în primele secole, linii istorice*, traducere de Antonel-Aurel Ilieș, Editura Serafica, Roman, 2002
- George Remete, *Contribuții la studiul Istoriei Bisericești Universale*, vol. I, Editura Reîntregirea, Alba-Iulia, 2001
- Gheorghe G. Stănescu, *Studii de Istorie Bisericească Universală și Patristică*, ediție, studiu introductiv, bibliografie suplimentară, indice de nume și locuri de pr. conf. dr. Ioan-Vasile Leb, Editura Arhidiecezania, Cluj-Napoca, 1998
- Jonathan Hill, *Zondervan Handbook to the History of Christianity*, Grand Rapids, Mi., 2006
- Dr. Tim Dowley (ed.), *Introduction to the History of Christianity*, Fortress Press, Minneapolis, 2002
- Justo L. Gonzalez, *The Story of Christianity*, vol. 1 și 2, Harper San Francisco, 1984-1985
- Harry R. Boer, *A Short History of the Early Church*, Grand Rapids, Mi, 1976
- Adrian Gabor, *Studia Ecclesiastica*, Editura Bizantină, București, 2003
- Mark A. Noll, *Momente cruciale în istoria Bisericii*, traducere Corneliu Simuț, Editura Logos, Cluj-Napoca, 2008
- Jonathan Hill, *Ghid al istoriei creștinismului*, trad. Alexandru Nădăban, Editura Casa Cărții, Oradea, 2008
- Henry Chadwick, *The Early Church*, revised edition, 1993

- Henry Chadwick, *The Church in Ancient Society*, Oxford University Press, 2008
- Henry Chadwick, *Răsăritul și Apusul. O istorie a scindării creștinătății*, Editura Doxologia, Iași, 2016
- Susan Ashbrook Harvey, David G. Hunter (editori) *The Oxford Handbook of Early Christian Studies*, Oxford University Press, 2008
- Timoty Paul Jones, *Christian History Made Easy*, Rose Publishing, 2009
- Bruce L. Shelley, *Church History in plain language*, third edition, Thomas Nelson, Nashville, 2008
- Zenovie Păclișanu, *Istoria creștinismului antic*, Galaxia Gutenberg, 2009
- Giovanni Filoramo (coordonator), *Istoria religiilor*, vol. II, *Iudaismul și creștinismul*, Editura Polirom, 2008.
- Viorel Ioniță (coordonator), *Teologia ortodoxă în secolul al XX-lea și la începutul secolului al XXI-lea*, Editura Basilica, București, 2011
- A.A. Vasiliev, *Istoria Imperiului Bizantin*, Editura Polirom, Iași, 2010
- Daniel Benga, *Cred, mărturisesc și aștept viața veșnică. O istorie teologică a Simbolului Niceo-Constantinopolitan*, Editura Basilica, 2013
- Daniel Buda, *Creștini și păgâni în Antiohia secolelor II-IV*, Editura Presa Universitară Clujeană, 2014
- Dale T. Irvin, Scott W. Sunquist, *History of the World Christian Movement*, vol. 1, Orbis Books, New York, 2017
- Raymond Le Coz, *Istoria Bisericii Siro-Orientale. Creștinii din Irak, Iran și Turcia*, Editura Sf. Nectarie, 2021

8.2 Seminar / laborator	Metode de predare - învățare	Observații
Popoarele creștinate de Bizanț	dezbatere sau discuție colectivă	1 seminar
Activitatea Sfinților Chiril și Metodie	dezbatere sau discuție colectivă	1 seminar
Încreștinarea ungurilor	dezbatere sau discuție colectivă	1 seminar
Încreștinarea rușilor	dezbatere sau discuție colectivă	1 seminar
Răspândirea creștinismului în Apus: germanii, anglo-saxonii și scandinavii	dezbatere sau discuție colectivă	1 seminar
Erezii și controverse în Răsărit și în Apus	dezbatere sau discuție colectivă	1 seminar
Monahismul în Răsărit și în Apus	dezbatere sau discuție colectivă	1 seminar
Teologi bizantini din veacurile VIII-XI	dezbatere sau discuție colectivă	2 seminarii
Creșterea puterii papale	dezbatere sau discuție colectivă	1 seminar
Dosarul documentar al Marii Schisme: context, cauze, etape, personalități, documente	dezbatere sau discuție colectivă	4 seminarii

Bibliografie

1. Tachiaos, Anthony-Emil N., *Sfinții Chiril și Metodie și culturalizarea slavilor*, traducere de Constantin Făgețan, București, Editura Sofia, 2002.
 2. Ioan Rămureanu, *Rolul elementului românesc în creștinarea ungarilor*, în *Biserica Ortodoxă Română*, nr. 1-2/1980, pp. 173-196.
 3. Ioan Rămureanu, *Începuturile creștinărilor sârbilor sub împăratul Vasile I Macedoneanu*, în *Studii Teologice*, nr. 1-2/1960, pp. 3-28.
 4. Dvornik, Francis, *Slavii în istoria și civilizația europeană*, traducere de Diana Stanciu, Editura All, București, 2001.
 5. A.P. Vlasto, *The entry of the Slavs into Christendom*, Cambridge University Press, 1970
 6. Cristian Ștefan, *Misiunea creștină în Apus și Răsărit (secolele V-X)*, Cluj-Napoca, 2002
 7. Riché, Pierre, *Europa barbară din 476 până în 774*, traducere de Irina Cristea, prefață de Ecaterina Lung, Editura Corint, București, 2003.
 8. Brown, Peter, *Întemeierea creștinismului occidental: triumf și diversitate (200-1000 d.Ch.)*, traducere de Hans Neumann, Editura Polirom, Iași, 2002.
 9. Jacques Le Goff, *Omul Medieval*, Editura Polirom, Iași, 1999.
 10. Guglielmo Cavallo, *Omul bizantin*, Editura Polirom, Iași, 2000.
 11. Thomas Spidlik, *Spiritualitatea Răsăritului Ortodox*, vol. III: *Monahismul*, Editura Deisis, Sibiu, 2000.
 12. Psellos, Mihail, *Cronografia. Un veac de istorie bizantină (976 – 1077)*, traducere în limba română de Radu Alexandrescu, Editura Polirom, Iași, 1998.
1. Ioan Ică, *950 de ani de la marea schismă - interpretări și documente*, în „Revista teologică”, seria nouă, an XIV, Nr. 3, 2006, p. 8-41.
 2. Ioan Ică, *950 de ani de la marea schismă - interpretări și documente*, în „Revista teologică”, seria nouă, an XIV, Nr. 3, 2006, p. 79-98
 3. Ioan Ică, *950 de ani de la marea schismă - interpretări și documente*, în „Revista teologică”, seria nouă, an XIV, Nr. 3, 2006, p. 98-113.
 4. T.M. Popescu, *Geneza și evoluția schismei*, în *Ortodoxia*, nr. 2-3/1954, pp. 163-217
 5. Henry Chadwick, *Răsăritul și Apusul. O istorie a scindării creștinătății*, Editura Doxologia, Iași, 2016

9. Evaluare

Tip activitate	9.1 Criterii de evaluare ⁴	9.2 Metode de evaluare ⁵	9.3 Pondere din nota finală
9.4 Curs	Identificarea principalelor etape din istoria Bisericii creștine în primele trei secole și încadrarea cronologică a evenimentelor și persoanelor.	EVALUARE ÎNȚĂLĂ 1 octombrie 2026 TEST 10 decembrie 2026	/
	Înțelegea mecanismelor care au dus la răs pândirea creștinismului. Demonstrarea competențelor reale de înțelegere a semnificației evenimentelor istorice	EXAMEN condiționat de: prezența la TEST predarea portofoliului de seminar. 21 IANUARIE 2027, ora 10.00 28 IANUARIE 2027, ora 16.00	50%

⁴ Criteriile de evaluare trebuie să reflecte direct rezultatele învățării vizate la nivel de program de studii, respectiv la nivel de disciplină. Mai concret, se evaluează achizițiile de învățare menționate în rezultatele anticipate ale învățării.

⁵ Se recomandă stabilirea atât a metodelor de evaluare finală, cât și a strategiei de evaluare pe parcurs.

		RESTANȚE 18 FEBRUARIE 2025, ora 16.00	
9.5 Seminar/laborator	Integrarea într-un discurs interpretativ propriu a aspectelor istorice discutate cu privire la viața Bisericii primare.	Prezentarea unui portofoliu care va conține lucrare de seminar susținută pe parcursul semestrului, fișe de analiză a unor lucrări științifice, alte teme atribuite în timpul activității didactice. Portofoliul se încarcă pe platforma Teams a cursului până în data de 12 IANUARIE 2027	25%
	Respectarea standardelor pentru lucrările cu caracter științific, logica abordării tematice, atingerea unui nivel al gândirii analitice și al exprimării sintetice.		
9.6 Standard minim de promovare			
Explicarea mecanismelor care au dus la răsădirea creștinismului.			
Recunoașterea etapelor principale din istoria Bisericii creștine în primele trei secole.			

10. Etichete ODD (Obiective de Dezvoltare Durabilă / Sustainable Development Goals)⁶

	☐	Eticheta generală pentru Dezvoltare durabilă						
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
								Nu se aplică nici o etichetă
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	X

⁶ Selectați o singură etichetă, cea care, în conformitate cu [Procedura de aplicare a etichetelor ODD în procesul academic](#), se potrivește cel mai bine disciplinei. Dacă disciplina tratează tema dezvoltării durabile la modul general (de ex. prin prezentarea/introducerea cadrului general al dezvoltării durabile etc.) atunci se poate alocă eticheta generală de Dezvoltare Durabilă. Dacă niciuna dintre etichete nu descrie disciplina, selectați ultima opțiune: „Nu se aplică nici o etichetă”.

Data completării:

20.06.2026

Semnătura titularului de curs

Semnătura titularului de seminar

Data avizării în departament:

20.07.2026

Semnătura directorului de departament

